

Podjatost insolvenčního správce

Případná podjatost insolvenčního správce není důvodem pro stavění či prodloužení prekluzivní lhůty k podání odpůrcí žaloby stanovené v ustanovení § 239 odst. 3 insolvenčního zákona.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 ICdo 177/2017-66, ze dne 30.5.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce AS ZIZLAVSKY v. o. s., se sídlem v P., jako insolvenčního správce dlužníka Via Chem Group, a. s., zastoupeného JUDr. Z.P., Ph.D., advokátem, se sídlem v H.B., proti žalovaným 1) SARPENT, s. r. o., se sídlem v P., a 2) DINAVERT VENTURES INC, se sídlem v T., Britské panenské ostrovy, za účasti Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích, se sídlem v Č.B., o určení neúčinnosti právního úkonu dlužníka, vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 43 ICm 550/2017, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníka Via Chem Group, a. s., se sídlem v Č.B., vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. KSCB 28 INS 1350/2014, o dovolání žalobce a Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. srpna 2017, č. j. 43 ICm 550/2017, 104 VSPH 494/2017-49 (KSCB 28 INS 1350/2014), tak, že dovolání se zamítají.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „insolvenční soud“) usnesením ze dne 22. března 2017, č. j. 43 ICm 550/2017-39, odmítl žalobu, již se žalobce (AS ZIZLAVSKY v. o. s., jako insolvenční správce dlužníka Via Chem Group, a.s.), domáhal vůči žalovaným [1) SARPENT, s. r. o., a 2) DINAVERT VENTURES INC] určení neúčinnosti právního úkonu dlužníka spočívajícího v uzavření zástavní smlouvy ze dne 30. dubna 2012, na jejímž základě dlužník zřídil ve prospěch druhého žalovaného zástavní právo k (blíže označeným) akciím (bod I. výroku). Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku).

Insolvenční soud vyšel zejména z toho, že:

- 1/ Dne 22. ledna 2014 bylo zahájeno insolvenční řízení o úpadku dlužníka (A-1).
- 2/ Dne 6. března 2014 byl zjištěn úpadek dlužníka, povolena jeho reorganizace a do funkce insolvenčního správce byl ustanoven VJV INSOLVENCE, v. o. s. (A-26).
- 3/ Dne 28. ledna 2016 byl stávající insolvenční správce odvolán z funkce a novým insolvenčním správcem byl ustanoven žalobce (B-238).
- 4/ Dne 26. ledna 2017 podal žalobce odpůrcí žalobu proti žalovaným (C12-1).

Na tomto základě insolvenční soud – odkazuje na § 160 odst. 1 a 4 a § 239 odst. 3 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – uzavřel, že jednoroční lhůta pro podání žaloby počala běžet již dnem 6. března 2014 (vydáním rozhodnutí o úpadku), a tudíž je žaloba podaná žalobcem dne 26. ledna 2017 zjevně opožděná.

K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud se ztotožnil se závěrem insolvenčního soudu a dále uvedl, že uplynutím lhůty pro podání žaloby dle § 239 odst. 3 insolvenčního zákona prekluduje odpůrcí nárok a soud je z úřední

povinnosti povinen k této skutečnosti přihlídnout. Úvahu žalobce o možném uplatnění (v řízení nikdy nevznesené) námitky opožděnosti žaloby v rozporu s dobrými mravy, shledal odvolací soud za nepřipadnou, neboť lhůta pro podání odpůrcí žaloby běží od rozhodnutí o úpadku a prominutí jejího zmeškání (o němž ostatně žalobce nepožádal) není přípustné bez ohledu na to, zda odvolaný správce byl, či nebyl vyloučen, zda měl na odporovatelnost jiný názor, nebo zda odpůrcí žalobu podat opomněl; obdobné důsledky má podle ustálené judikatury dle odvolacího soudu též např. uznání pohledávek správcem při přezkumném jednání, byť s ním nově ustanovený správce ve všech případech nemusí souhlasit.

Proti usnesení odvolacího soudu podalo Krajské státní zastupitelství v Českých Budějovicích (dále jen „státní zastupitelství“) dovolání, namítajíc, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva dosud dovolacím soudem neřešené, kterou odvolací soud nesprávně právně posoudil.

Státní zastupitelství odvolacímu soudu konkrétně vytýká, že v projednávané věci existovaly a existují okolnosti (jemu známé z trestního řízení souvisejícího s insolvenčním řízením dlužníka), které jsou způsobilé vyvolat pochybnosti o nepodjatosti předcházejícího insolvenčního správce (§ 24 odst. 1 insolvenčního zákona), který svou funkci vykonával v době od rozhodnutí o úpadku do doby ustanovení do funkce insolvenčního správce žalobce. Vyloučení insolvenčního správce je faktickým stavem, jenž nastává okamžikem vzniku okolností odůvodňujících závěr o pochybnostech o nepodjatosti insolvenčního správce. Tento stav nastává bez ohledu na to, zda byla existence těchto okolností v řízení namítána či zda bylo na jejich základě rozhodnuto soudem o odvolání insolvenčního správce z funkce (potud analogicky odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 27. května 2015, sp. zn. I. ÚS 1811/14, uveřejněný pod číslem 100 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Prekluzivní lhůta dle § 239 odst. 3 insolvenčního zákona nemohla od okamžiku vzniku těchto okolností do okamžiku ustanovení žalobce do funkce insolvenčního správce s ohledem na obecnou úpravu prekluzivních lhůt běžet [§ 645, § 654 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“)], neboť neexistuje fakticky nikdo, kdo by mohl činit odpovídající úkony vyhrazené insolvenčním zákonem insolvenčnímu správcovi za účelem hájení zájmů majetkové podstaty dlužníka a společného zájmu věřitelů (viz per analogiam § 63, § 437 odst. 1 o. z.). Prekluzivní lhůta tedy začala běžet až v okamžiku ustanovení nepodjatého insolvenčního správce do funkce a nebyl tedy dán důvod pro odmítnutí žaloby.

Proti usnesení odvolacího soudu podal dovolání také žalobce, namítaje, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva dosud dovolacím soudem neřešených a které odvolací soud nesprávně právně posoudil. Tyto otázky formuluje následovně:

- a) V případě, že insolvenční správce, který je v insolvenčním řízení ustanoven, je z výkonu funkce insolvenčního správce vyloučen, běží lhůta dle ustanovení § 239 odst. 3 insolvenčního zákona od rozhodnutí o úpadku, kterým byl tento insolvenční správce ustanoven, nebo až od ustanovení nevyloučeného insolvenčního správce?
- b) Běží lhůta dle ustanovení § 239 odst. 3 insolvenčního zákona po dobu, kdy je insolvenční správce vyloučen z vedení insolvenčního řízení?

Žalobce má za to, že položené otázky je potřeba zodpovědět tak, že lhůta pro podání žaloby dle § 239 odst. 3 insolvenčního zákona běží až od okamžiku, kdy je do řízení ustanoven insolvenční správce, který není z řízení vyloučen, resp. neběží po dobu, po kterou je v insolvenčním řízení činný insolvenční správce, který je z věci vyloučen.

Své závěry opírá žalobce o teleologický výklad § 239 odst. 3 insolvenčního zákona, dle kterého je (podle žalobce) smyslem tohoto ustanovení stanovit časovou limitaci, kdy může insolvenční správce napadnout právní úkony dlužníka. Dle žalobce totiž musí jazykový výklad § 239 odst. 3 insolvenčního

zákonu, podle něhož by mu bylo fakticky znemožněno provést šetření ohledně odporovatelných úkonů dlužníka a podání odpůrcí žaloby (jelikož byl ustanoven do funkce insolvenčního správce až po uplynutí více než jednoho roku ode dne rozhodnutí o úpadku), ustoupit výkladu teleologickému, a to tím spíše v situaci, kdy existují pochybnosti o tom, zda byl původní insolvenční správce z insolvenčního řízení vyloučen. Opačný závěr o těchto otázkách považuje žalobce za rozporný s dobrými mravy, § 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), § 5 písm. a) a § 7 insolvenčního zákona.

Žalobce se rovněž ztotožňuje s argumentací uvedenou v dovolání státního zastupitelství, založenou na nutnosti analogické aplikace § 63, § 437 odst. 1, § 645, § 654 odst. 2 o. z.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (ve znění účinném do 29. září 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že ve svém usnesení ze dne 28. listopadu 2017, sen. zn. 29 NSČR 103/2015, uveřejněném pod číslem 23/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, vysvětlil, že státní zastupitelství je vzhledem k výslovné (zvláštní) právní úpravě obsažené v ustanovení § 69 insolvenčního zákona, podle níž je-li proti rozhodnutí insolvenčního soudu přípustný opravný prostředek, může jej podat i státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení, do incidenčního sporu nebo do moratoria, subjektivně legitimováno k podání dovolání; pro insolvenční řízení se tak neuplatní závěry, které Nejvyšší soud přijal v rozsudku ze dne 27. listopadu 2008, sp. zn. 29 Cdo 1506/2007.

Obě dovolání (státního zastupitelství i žalobce) shledal Nejvyšší soud za přípustná podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky dovolateli otevřené, týkající se běhu prekluzivní lhůty pro podání odpůrcí žaloby dle § 239 odst. 3 insolvenčního zákona, dosud v judikatuře Nejvyššího soudu v daných skutkových poměrech beze zbytku nezodpovězené.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláními namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláními - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolateli, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 239 odst. 3 insolvenčního zákona insolvenční správce může podat odpůrcí žalobu ve lhůtě 1 roku ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku. Nepodá-li ji v této lhůtě, odpůrcí nárok zanikne.

Podle ustanovení § 159 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona incidenčními spory jsou spory na základě odpůrcí žaloby.

Podle ustanovení § 160 odst. 1 insolvenčního zákona incidenční spor se projedná a rozhodne na návrh oprávněné osoby, podaný v rámci insolvenčního řízení u insolvenčního soudu; tento návrh má povahu žaloby.

Podle ustanovení § 160 odst. 4 insolvenčního zákona žalobu podanou podle odstavce 1 opožděně nebo osobou, která k tomu nebyla oprávněna, insolvenční soud odmítne. Stejně postupuje, má-li žaloba nedostatky, které se nepodařilo odstranit a které mu brání v řízení o ní pokračovat.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době, kdy insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka a až do rozhodnutí odvolacího soudu nedostála změně.

Jazykový výklad výše citovaných ustanovení nevzbuzuje, pokud jde o počátek běhu lhůty k podání odpůrcí žaloby (den, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku), o délku této lhůty (1 rok) i o následek zmeškání této lhůty (odmítnutí žaloby), sebemenší pochyby. Dovoláními nastolenou a v praxi Nejvyššího soudu dosud neřešenou otázkou je, zda v případě podjatosti insolvenčního správce dochází (může dojít) ke změně uvedených závěrů.

Argumentace obou dovolatelů míří jednak na teleologický výklad ustanovení insolvenčního zákona o uplatňování odpůrcích nároků, jednak na nutnost aplikovat obecnou úpravu běhu prekluzivních lhůt dle občanského zákoníku.

Jde-li o smysl stanovení prekluzivní zákonné lhůty pro uplatnění odpůrcího nároku podáním odpůrcí žaloby, insolvenční správce se mýlí, pokud jej spatřuje v záměru zákonodárce regulovat činnost správce. Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 7. října 2014, sp. zn. 21 Cdo 2299/2013, uveřejněném pod číslem 34/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, vysvětlil, že prekluze odpůrcího nároku podle ustanovení § 239 odst. 3 věty druhé insolvenčního zákona slouží k ochraně osob, které mají povinnost vydat dlužníkovo plnění do majetkové podstaty (tj. osob, v jejichž prospěch byl právní úkon učiněn nebo kterým vznikl z odporovatelných právních úkonů dlužníka prospěch). K tomuto závěru se Nejvyšší soud přihlásil též v rozsudku ze dne 30. září 2015, sen. zn. 29 ICdo 17/2013.

Zákonodárcem sledovaný zájem je zde tedy zájem na právní jistotě právních vztahů, na jejich nezpochybnitelnosti po uplynutí lhůty, která je k jejich případnému zpochybnění zákonem stanovena. Teleologický výklad tedy vede ke stejnému závěru jako výklad jazykový.

Jde-li o aplikaci pravidel občanského zákoníku pro úpravu běhu prekluzivních lhůt, zde především platí, že úprava uplatňování odpůrcích nároků v případě zjištění úpadku dlužníka, obsažená v insolvenčním zákoně, je úpravou autonomní, úplnou, nepředpokládající subsidiární aplikaci jiných předpisů. Neupravuje-li insolvenční zákon žádnou výjimku (změnu počátku, přerušení, stavění, znovuotevření apod.) z obecné jednoleté lhůty pro podání odpůrcí žaloby, je třeba uzavřít, že žádná takováto výjimka možná není. Nadto, argumentace dovolatelů založená na srovnání situace, kdy osoba, u které se vyžaduje, aby měla zákonného zástupce či opatrovníka, jej nemá (což vede k tomu, že prekluzivní lhůta běžet nezačne, případně se prodlouží – srov. § 654 a § 645 o. z.), se situací, kdy je insolvenční správce podjatý, je nepřijatelná. Dokud není insolvenční správce z funkce odvolán, či není funkce zproštěn, stále může, resp. musí, funkci vykonávat. Obdobou situací, kdy chybí zákonný zástupce či opatrovník, by byla situace, kdy by funkce insolvenčního správce byla neobsazena například z důvodu úmrtí insolvenčního správce. Tuto situaci je třeba zásadně odlišovat od situace, kdy insolvenční správce nevykonává svou funkci řádně.

Platí totiž, že i (případně) podjatý insolvenční správce má stále povinnost počínat si při výkonu své činnosti svědomitě a s odbornou péčí (§ 36 odst. 1 insolvenčního zákona), má povinnost oznámit insolvenčnímu soudu důvody pro své vyloučení (§ 24 odst. 1 insolvenčního zákona), přičemž porušení těchto povinností potom může vést k odpovědnosti správce za případně způsobenou škodu dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám (§ 37 insolvenčního zákona). Rovněž platí, že věřitelé si mohou podání odpůrcí žaloby vynutit (§ 239 odst. 2 věta první insolvenčního zákona); nepodání odpůrcí žaloby proto nelze přičítat k tíži výlučně insolvenčnímu správci, leč též věřitelského výboru.

Lze tedy uzavřít, že případná podjatost insolvenčního správce není důvodem pro stavění či prodloužení prekluzivní lhůty k podání odpůrcí žaloby stanovené v ustanovení § 239 odst. 3 insolvenčního zákona.

Jelikož se dovolatelům prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů nepodařilo zpochybnit

správnost právního posouzení věci odvolacím soudem, Nejvyšší soud obě dovolání zamítl jako nedůvodná.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)
- [Odmítnutí dovolání](#)
- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)